

un gran escull. El model del Quebec podria ser una solució?

—El model del Quebec és democràtic, i pot dir-nos per on hem d'anar. Ara bé, quan els nacionalistes parlen de dret a decidir..., fa 27 anys que els bascos decidim. Podem millorar com decidir? Podem millorar-ho, però al segle XXI hi ha àmbits de decisió complementaris, no incompatibles: els bascos decidim unes coses; amb el conjunt dels espanyols, unes altres; amb els europeus, unes altres, i hem d'entendre que com més amplis siguin els àmbits de decisió en què participe un ciutadà, serà més lliure. Restringir aquest dret a un de sol ens empobreix políticament, socialment i culturalment.

—El col·lectiu de presos, siga amb un manifest o d'una altra manera, pot ajudar al procés?

—El col·lectiu de presos hi pot ajudar, i la política penitenciària també pot facilitar el camí cap a la pau.

—L'esquerra abertzale no vol que la mesa Govern-ETA vaja a 100 per hora, i la mesa de partits, a 5.

—No hi haurà camins de doble via o paral·lels, com deia l'esquerra abertzale. No permetrem que ETA tutele l'escenari polític. La pau no serà conseqüència de la independència, l'autodeterminació i la territorialitat. La pau és conseqüència de l'abandó de les armes i del fet que en aquest país puguem fer política en llibertat, en igualtat de condicions i en democràcia. Els representants, després, tindrem l'obligació de posar-nos d'acord.

—Però Batasuna...

—M'és igual! Haurà d'entendre aquest precepte bàsic, i que entenia a Anoeta. No sé si encara l'entén, amb els canvis polítics, però a Anoeta era així.

—Batasuna no vol que la mesa tècnica avanci i que no ho faci la política. Zapatero tindria una bona carta de presentació, i a l'esquerra abertzale li costaria fer-se arrere.

—Fer-se arrere és tornar a matar? He de pagar preu polític per la pau? Això no ho podem acceptar.

—Però ells...

—Els tant em fa!

—...deuen voler obtenir algun rèdit.

—És poc rèdit poder participar en política, com la resta?

*Victor Maceda
Bilbao*

“Sense diàleg polític, per a què volem ser legals?”

Pernando Barrena (Berriozar, 1965) és portaveu de Batasuna. Clama per la derogació de la llei de partits, diu que “ETA és un agent polític” i avisa: “En poques setmanes sabrem si aquest procés pot arribar a una fase resoluciva.”

Fa quatre mesos, evocant l'automobilista Fangio, ens deia que “una cursa no es guanya al primer revolt, però sí que s'hi pot perdre”. On és ara, el cotxe?

—El cotxe continua en la pista, i volem subratllar-ho. Tot i les dificultats, el cotxe continua en la pista, i per nosaltres és fonamental que hi continue. És una voluntat bastant ferma, i fins i tot, si el cotxe derrapa, mirarem de tornar-lo a la pista al més ràpid possible. És un moment polític que fa anys que preparam.

—La sensació de bloqueig sembla afectar les dues bandes negociadores.

—Mourem totes les fitxes que calga, però en tots els jocs de fitxes que conec, després de moure un jugador, mou l'altre. Aquestes acostumen a ser les regles del joc, una expressió molt de moda en boca del Govern. Les fitxes, les ha mogudes els dos últims anys l'esquerra abertzale, des de la declaració d'Anoeta. I el gran moviment de fitxa que ha obert aquest nou joc polític és la declaració d'alto el foc d'ETA, el 22 de març passat. Molt pocs hagueren pensat, aquell 22 de març, que vuit mesos

després estaríem en aquesta situació. El Govern espanyol no ha fet passes en sentit positiu.

El desbloqueig, al nostre parer, passa pel diàleg polític. Evidentment, tota la sèrie d'agressions, d'atacs contra l'esquerra abertzale, que en alguns casos van més enllà del que és l'esquerra abertzale, busca condicionar la nostra aposta política en favor del procés de resolució i afeblir la posició negociadora de l'esquerra abertzale.

No se'ns escapa que hi ha elements del PP incrustats en la judicatura que utilitzen aquest espai de poder per tal de torpedinar qualsevol opció d'avang, però moltes actuacions de l'Audiència Nacional tenen el patrocini directe del partit socialista. En el cas d'Inaki de Juana, és més que evident, amb una petició inicial del fiscal de 96 anys, aplaudida fins a rabiari per portaveus molt qualificats del partit socialista; amb una petició posterior del fiscal de dotze anys, que ha possibilitat aquesta condemna.

—Considera un ultimàtum, el comunicat recent d'ETA?

—No.

—Parla de “final de la tardor”.

—El considere una constatació de les dificultats objectives que hi ha al voltant d'aquest inici del procés. Hi ha distintes concepcions de per què volem dur endavant aquest procés, que uns l'anomenem de resolució i uns altres l'identifiquen amb un mer procés de pau: per a nosaltres, el procés de pau és una part del procés de resolució.

Demà mateix ETA podria decidir de dissoldre's i el Govern podria deixar en llibertat tots els presos polítics. Seria una notícia d'una envergadura enorme, però les arrels del conflicte quedarien intactes. Tornaríem a tenir una ETA, o un fenomen de violència política semblant, en dos o tres anys, i tornariem a tenir presos polítics en mesos, com va succeir amb l'amnistia del 1977.

—Tornant a l'ultimàtum d'ETA...

—No, no es tracta d'un ultimàtum.

—**Parla molt clarament de final de la tardor.**

—Sí, parla de terminis, però ara, quan el procés polític porta vuit mesos en marxa, quan no ha entrat en una fase resoluciva, i quan aquest curs polític té unes cites de caire electoral que delimiten la seua efectivitat política... és raonable pensar que, dins de l'àmbit de la resolució i del diàleg polític, allò que no es faça al 2006 difícilment es farà el 2007. Tota la lògica política aconsella que aquest diàleg, que pose les bases del que haurà de ser la mesa de resolució, es faça en un termini curt.

—**Si tot continua igual, li sorprendria que al febrer ETA trencara la treva?**

—Si es donara aquesta circumstància, difícilment podem saber què passaria. Que hi haja una iniciativa d'alto el foc permanent d'ETA no significa necessàriament que, en cas que el diàleg polític no prospere a curt termini, l'alto el foc es trenque. O sí. No ho sabem.

—**ETA, en el comunicat, assegura que farà "un nou esforç". Quin?**

—Supose que serà perquè prospere l'àmbit de diàleg que li correspon segons l'agenda d'Anoeta —i no la cite perquè siga una biblia, però és una metodologia més o menys compartida per la majoria d'agents polítics i institucionals—, i perquè hi haja un compromís clar del partit socialista —crec que el d'ETA ja existeix— a fi de crear condicions democràtiques suficients perquè aquest procés pugua avançar.

—**Com es materialitzarà, l'esforç?**

—M'imagine que parlem de condicions democràtiques perquè avança el procés. Que totes les forces polítiques d'aquest país puguen fer política en igualtat de condicions, que Batasuna no siga una força il·legal en les eleccions del 2007, i que es deixi de perseguir ideològicament l'esquerra abertzale. Parlem de condicions democràtiques, aquest és l'àmbit de diàleg que correspon als dos agents dur endavant.

—**D'un costat, l'actuació de la justícia és ferma, i la política penitenciària i la llei de partits continuen immòbils. De l'altre, la kale borroka pren embranzida, ETA roba armes i parla en termes polítics.**

—[Riu.] ETA és clar que n'ha de parlar, de política. ETA és un agent polític.

—**Zapatero es fa un fart de repetir que amb ETA no parlarà de política.**

—Per això hi ha dificultats, perquè no compartim la mateixa opinió. Però ETA és un agent polític.

—**Anoeta fa recaure el diàleg polític en els partits.**

—No, no, no. L'agenda d'Anoeta diu que la dinàmica de resolució necessita dos espais de diàleg. L'un, estrictament polític, un procés de diàleg entre els partits. L'altre, entre ETA i el Govern espanyol, té una agenda molt delimitada al voltant de tres punts [presos, desarmament i víctimes]. Evidentment, però, ETA és una organització política, i està perfectament legitimada per a fer públiques les seues anàlisis. El primer que acredita que els dos carrils en alguns aspectes són tangents és el Govern espanyol, que els relaciona.

El 22 de març ETA declara un alto el foc de manera unilateral, amb el gran valor que té prendre la iniciativa. I després?... I després, què?... El moviment del Govern, quin és?... Demanar-li a aquest àmbit polític que faça més gestos? És molt curiós, perquè el partit socialista i el Govern diuen a l'altra part: "Escolte vostè, desmunte immediatament les seues mesures de pressió." L'altra part pensa: "Mire, que simpàtic, i vostè quan desmuntarà les seues?" No és exigible que totes les mesures de distensió les ofereisca una de les parts,

i que l'altra, lluny de fer cap pas en aquest camp, l'única oferta que té en aquest sentit siga mantenir la llei de partits, l'aplicació de la cadena perpètua en la pràctica per al col·lectiu de presos i collar cada vegada més una situació que, si continua així, pot esdevenir insostenible.

—**Vostès no veuen malament, per tant, que ara hi haja kale borroka...**

—La *kale borroka* sempre l'hem considerada una mena de resposta concreta davant temes especialment sagnants. Són actuacions molt ocasionals en clau de resposta a fets molt concrets que van succeint-se. Obeeixen a la resposta d'algunes persones que pensen que si el Govern fa servir la violència contra interessos d'aquest país, contra col·lectius directament afectats, etc., això necessita una resposta d'aquest tipus. Això és així. És un fenomen que, agrade o no, existeix. En tot cas, és especialment cínic que el president Zapatero parle d'absència de violència quan, precisament, el fiscal que el representava en el judici contra Inaki de Juana ha demanat dotze anys de presó per escriure dos articles en un diari. Això... això què és? Això no és violència? Això és violència. Això és violència.

Zapatero hauria de tenir molt més en compte com abordar aquest procés en condicions de passar a la història com el president espanyol que va pos-

sibilitat una solució dialogada al conflicte basc, en comptes d'estar pendent de quina és la seua posició política, de com el situen les enquestes respecte el PP. Així com els presentadors de programes de televisió esmorzen cada dia amb l'índex d'audiència del dia anterior, fa l'efecte que els dirigents del PSOE esmorzen cada dia amb els resultats de l'última enquesta.

—Pot ser que el Govern marque aquest ritme lent perquè confia en la feblesa d'ETA i que li costarà de reprendre les armes?

—No crec que aquesta siga la intenció del Govern. Al capdavant, la inacció, en un procés d'aquestes característiques, provocarà que totes les parts prenguen decisions, i tothom es re situarà, com tothom va re situar-se políticament després de la treva del 22 de març. Són escenaris que poden gestionar-se a curt i mitjà termini, però no a llarg. Si el PSOE continua creant problemes judicials, polítics, etc., a l'esquerra abertzale; si persisteix a no habilitar-la legalment, i insisteix, cosa més greu, a no voler condicions per obrir el diàleg polític, en què consisteix aquest procés?

Parlar de garanties, ara, al nostre entendre, implica un canvi del marc legal sobre la llei de partits. És molt evident, això. Si no es deroga aquest marc, qualsevol franc tirador amb toga pot muntar una catàstrofe des de qualsevol sala del Tribunal Suprem o des de l'Audiència Nacional. El PSOE pot dir que derogar la llei de partits significaria deixar una porta oberta al PP per a una agressió política increïble, però és que el PSOE, quan ha volgut, ho ha fet. Zapatero va retirar les tropes de l'Iraq, i la setmana següent va anunciar la derogació de l'última reforma del codi penal que perseguia empresonar el lehendakari Ibarretxe en cas que decidira realitzar una consulta popular.

—L'índex d'audiència és benigne amb el PP.

—És clar que els dona bons resultats. Però perquè el PSOE continua tractant l'opinió pública espanyola com si aquesta no fóra major d'edat. Els espanyols són gent normal i corrent, com nosaltres, com els catalans, o com qualsevol altre poble europeu. L'opinió pública espanyola premiarà qui li presente com a gran èxit polític i social un acord que haja dut estabilitat política i

la pau al País Basc i a tot l'estat espanyol. Aquest pot ser el gran rèdit electoral i polític que permeta al PSOE governar l'estat moltes legislatures. Cal que Zapatero actue amb visió d'estadista i de futur.

—Fins on pensa que arriba la responsabilitat del PSOE en l'actuació de la justícia?

—La llei de partits que van aprovar el PP i el PSOE és el rifle telescòpic que fan servir els jutges de l'Audiència Nacional i des de la sala 61 del Tribunal Suprem a fi de marcar les seues víctimes —el 90% de les quals pertanyents a

l'origen dels sumaris 18/98 i 35/02, de la denúncia contra els components del Parlament de Vitòria, de la reunió del PSE amb Batasuna, de les *herriko tabernas*...

—Si la vaga de fam de De Juana continua endavant...

—N'estic segur, que continuarà. A Iñaki de Juana li queden poques eixides més. És una situació límit que mai no s'havia donat a l'estat espanyol, i que demostra fins a quin punt la política penitenciària que van pactar PP i PSOE, i que encara practiquen els segons, només busca la venjança pura i dura con-

—Si el PSOE ens fa una oferta que cal dur a la pràctica dins dels marges que consideren oportuns pel que fa a l'escenificació o els terminis, etc., estem disposats a parlar-ne. No ens preocupa, això.

l'esquerra abertzale—, l'objectiu últim dels quals és posar potes enlaire aquest procés polític. La responsabilitat del PSOE, doncs, és enorme. Si realment apostara d'una manera decidida per tirar endavant aquest procés de resolució, hauria d'anar al franc tirador i llevar-li el rifle de les mans. És a dir, desactivar la llei de partits, que és en

tra el col·lectiu de presos i, com a derivada, contra els seus familiars.

I no és sols el cas d'Iñaki de Juana: és el de presos que aviat estaran en situacions semblants, amb penes acomplides, és el de sis presos que pateixen malalties molt greus i que segons la legislació haurien d'estar en llibertat...

—I si De Juana mor?

—La situació que es crearia seria difícilment controlable. Difícilment controlable. No sabem com reaccionaria gran part de la població d'aquest país. Seria una situació d'extrema gravetat, sense dubte. Les conseqüències polítiques, em resulta molt difícil preveure-les ara, per la seua gravetat.

—**Mantindreu el nom de Batasuna?**

—No ho sé, ni ho hem parlat. Però té gràcia que qui et va il·legalitzar et demane a veure quan et fas legal. Escolta'm, que vas ser tu, qui em va il·legalitzar! El debat de la legalitat pot ser molt morbós i mediàtic, però està fent-lo servir el PSOE per retardar l'inici del diàleg polític. I va en el mateix paquet, no tenen sentit, l'un sense l'altre. Sense diàleg polític, Batasuna per a què vol ser legal? Per participar en les eleccions, sí, però per a què? Perquè hi haja sempre conflictes? Nosaltres no som una ONG de resolució de conflictes.

—**Pensem que la mesa es constitueix. Heu parlat amb el PSOE dels punts que hauria de tractar?**

—S'ha parlat, però no acordat. Encara no hi ha voluntat de canviar les posicions prèvies, pròpies d'un escenari de guerra i de confrontació, no d'un escenari radicalment distint, de distensió. Era terrible veure Zapatero l'altre dia, al Senat: si no veies la imatge i escoltaves el so, semblava que qui parlava era Aznar! Això em va retrotraure a cinc anys enrere. Un president del Govern com Zapatero, l'home de la pau, del tarannà, del nou procés, etc., que es vante en públic davant el portaveu del PP de no haver fet un sol pas en matèria de política penitenciària... em preocupa. Les declaracions polítiques, sovint s'adrecen a un sector concret, però també les escolta la resta del públic. Per molt que fóra una resposta a una interpel·lació indigna del PP, va ser igualment indigna i immobilitista la posició de Zapatero.

Una de les idees força que ens ha transmès gent que ha tingut experiència en processos negociadors és que "si vols abordar un procés de resolució i necessites que el teu enemic polític en forme part, has de considerar els seus marges d'actuació". Si el PSOE ens fa una oferta que cal dur a la pràctica dins dels marges que consideren oportuns pel que fa a l'escenificació o els terminis, etc., estem disposats a parlar-ne. No ens preocupa, això.

—**Els agrada el model quebequès?**

—Es una referència internacional molt important per als sobiranistes.

—**És aplicable al cas basc?**

—Es una fórmula *ad hoc* per al Quebec. Ací no cal que siga la mateixa fórmula, però si garanteix els mateixos resultats, a l'esquerra abertzale, li val.

—**Què li sembla el paper del PNB en aquest procés? S'estimaria més que el dirigira Egibar i no Imaz?**

—Amb Egibar hauria estat substancialment diferent. Les seues posicions són substancialment diferents.

—**Més beneficis per al procés?**

—Crec que sí. Nosaltres estem convençuts que el PNB és un partit ideològicament escindit. Què el cohesionaria? El fet de ser un partit de gestió. La passada setmana, tot i que no és públic, l'Ertzaintza va enviar a Baltasar Garzón un informe politicojudicial sobre la manifestació de l'11 de novembre a

"Té gràcia que qui et va il·legalitzar et demane a veure quan et fas legal"

Bilbao, sense que cap instància judicial li'l requirira, i l'informe afirmava que darrere de l'autorització de la manifestació hi havia Batasuna. El PNB fa de palmero del PSOE. Ho vam parlar moltíssimes vegades, des que va posarse en marxa la nova direcció del PNB: "Aquesta direcció, en un context de procés polític de resolució, farà de xerpa del PSOE, li marcarà el terreny fins al qual pot arribar, li explicarà els límits de l'esquerra abertzale, perquè ens coneix bastant més..." I això mateix està fent, ara.

—**En cas que el procés avance, podria acabar amb l'acceptació per bona part de Batasuna, però no de tota, i que passe el mateix en ETA?**

—Jo... Crec que és un escenari altament improbable, per tres raons. Una, l'esquerra abertzale, si és extrema en alguna cosa —i ho som en ben poques, perquè som gent molt heterogènia, tot i que sembla el contrari— és en el concepte de lleialtat; per això ens va colpir tant la creació d'Aralar, el 2000, ens va

rebotar la seua deslleialtat. Dos, perquè les decisions que pren l'esquerra abertzale han madurat fa moltíssim temps, tota la militància treballa en aquesta línia política. I tres, d'altres processos negociadors hem après que la negociació més important és la interna; mai no pots pretendre tenir èxit en l'àmbit negociador amb el teu adversari o enemic polític si abans, a casa teua, no has fet un procés de debat horitzontal, permetent que tota la militància prenga part de les decisions i en la definició de l'aposta que vols dur endavant. Això va ser així els mesos previs a la declaració d'Anoeta. Pel que fa a ETA, crec que l'alto el foc va tardar tant a fer-se públic per assegurar-se que era una decisió que compartia tota la seua militància.

—**Vam entrevistar-io al juny, i ara al novembre. Com pensa que estarà a l'abril, el procés?**

—[Silenci llarg.] No puc respondre sense mesclar allò que vull i allò que crec. En tot cas, pense que prou abans de l'abril tindrem oportunitat de saber si el procés pot arribar a una fase resolutiva o no. Cal establir les bases del diàleg polític, i en un temps raonablement breu sabrem si és possible o no. A hores d'ara no hi ha prou indicadors per afirmar que estem abocats a aquest escenari. A l'abril estarem a mes i mig de les properes eleccions, que seran especialment importants. Tots els grans agents polítics d'aquest país s'hi juguen molt, i tots ells, d'alguna manera, tenen necessitats polítiques que poden trobar un espai d'intersecció, d'acord polític. I no parle del PP, és clar.

Tots els agents polítics que s'han posicionat en favor d'un procés de diàleg, al marge de les distintes concepcions —sovint a les antípodes, les unes de les altres—, no sols haurien d'estar interessats subjectivament, sinó que objectivament tenen molt a guanyar. Tots tenen molt a guanyar en el context del procés de solucions. I molt a perdre, alguns. Molt. Aquest és el repte. Aprofitar aquesta ocasió, i saber que tots tenim necessitat, en clau general i de país, per trobar aquesta intersecció política a través del diàleg. No caldrà esperar a l'abril.

Victor Maceda
Pamplona